

CADA VEGADA MÉS

Gràcies a la generalització de les màquines en les nostres societats i a un procés d'industrialització intensiu de l'economia hem aconseguit alliberar-nos d'una pila de xacres i d'incomoditats que havien afeixugat la vida humana durant tota la història. És gairebé inútil intentar fer un inventari d'allò que es compta com als avantatges d'una societat altament tecnificada. Pensem tan sols en la higiene, la medicina, el confort, la possibilitat de viatjar, l'accés a la cultura... És incontestable que la tecnologia ha ofert graus de confort inimaginables fa un centenar d'anys, si més no a una cinquantena part de la humanitat.

La tecnologia ens ha seduït perquè ens ha permès anar cada cop més ràpids, ser cada cop més eficaços, sentir-nos cada cop més protegits, assolir cada cop un major benestar, ser cada cop més rics... Per això rarament l'home modern es concentra en la pregunta pel preu que hem de pagar pel desplegament del mite tecnològic. És molt més espontània consciència del benestar que la capacitat de reflexionar sobre les conseqüències d'allò que fa possible aquest benestar. En gros podríem dir que fins la irrupció dramàtica de la primera guerra mundial a penes ningú va comprendre que la tecnologia podia implicar contraindicacions. Un conjunt relativament nodrit de ments lúcides a Europa van alertar sobre el potencial nihilista, totalitari i destructiu implícit en la generalització dels valors que sostenien aquest model de vida. Es va constatar que la tecnologia no podia existir sense constituir-se com a sistema; això vol dir tant com que allí on aquesta s'imposa, s'imposa també la necessitat d'un sistema d'organització de masses basat en un ordre que prioritza l'eficàcia, l'acceleració, la inestabilitat i en definitiva la voluntat de poder. No té sentit produir una pel·lícula, no té sentit fabricar un avió, no té sentit la implantació de mitja dotzena d'ordinadors, el cotxe només és possible si hi ha milions de cotxes i desenes de milers de kilòmetres de carreteres, d'autopistes i d'automobilistes. W. Benjamin ens cridava ja l'atenció sobre aquest punt l'any 1927: perquè una pel·lícula fos rendible, calia que fos capaç de reunir un mínim de nou milions d'espectadors. La tecnologia només té sentit en el marc d'una massificació intensa d'els comportaments humans i això vol dir també d'una transformació massiva de la realitat material i humana com a resultat de la formidable organització social que aquesta massificació exigeix. No podem ja entendre la tecnologia com una màquina, sinó com a un sistema de creixement complex i amb conseqüències decisives en gairebé totes les activitats humanes.

Hi ha una desestabilització i acceleració frenètiques en la nostra societat, hi ha una contínua implementació de noves tècniques que exigeixen un esforç sostingut d'adaptació per part dels ciutadans, però aquest estat de coses no es produeix tant perquè existeixi una demanda reflexiva i ponderada com perquè simplement són realitzables (allò que es coneix amb el nom de la llei Gabor).

De mica en mica ens costa creure que tot això sigui compatible amb la salut humana, amb la pau, amb el ritme propi d'un pensament reflexiu, amb la mateixa democràcia. Parlar del potencial destructiu en termes humans, simbòlics i culturals del sistema tecnològic encara escandalitza. Associem sovint una actitud d'escepticisme davant del rostre seductor de la tecnologia amb una posició gairebé partisan; tendim encara a creure que els problemes generats per la tecnologia es poden resoldre tecnològicament. No comprenem suficientment que la voluntat de poder insaciable que alimenta aquest sistema de vida (la voluntat del cada vegada més) ens llança als braços de la insatisfacció, la banalitat i l'avorriment (valdria la pena preguntar-se pel significat d'aquesta tendència obsessiva a cercar "noves" formes de distracció. Podríem preguntar: distreure'ns de què?). La tecnologia construeix un món en què no necessitem per a res entendre el sentit del que fem perquè tot pugui funcionar. Ja ho va dir Heidegger: és quan tot funciona que hi ha motius per preocupar-se.

PUBLICAT al 9 Nou, abril de 1999 (curs 1998-99)